

მ წ უ ე მ ს ი

რ უ ი ც ი ა ლ უ რ ი ზ ა ნ ყ რ უ ი ლ მ ბ ა.

საქართველოს საექსპორტოსის სამღვდლოების
საცნობელად, სახელმძვანელოდ და აღსასრუ-
ლებლად.

უწმიდესის სინოდის გურთხევათ, უფლისა იერუ-
სალიმად შესვლის დღესასწაულს დღეს იერუსალიმისა და
წმიდა ადგილის მართლ მადიდებელთა სასარგებლოდ
შესაწყვარი ამ რიგად უნდა მოიკრებოს:

1. მოწოდება ამა შესაწყვარის შესახებ და აგრე-
თვე ესე წესები მცხის წარმოებისა უნდა დაიბეჭდოს
ადგილობრივს საეპარქიო უწყებაში.

2. სასულიერო კონსისტორია ამ თავითვე ეპარ-
ქიის ეგვლს ეკლესიაში გამოუვლებლივ ჭეზანის საი-
მპეტროსო მართლ-მადიდებელ პალესტინის საზოგა-
დობისაგან მიღებულ პაკეტებს ზედწარწერითურთ
შესაწყვარის შესაკრებ თეფშებისათვის, მოწოდებანითა,
განცხადებანითა და მოძღვრება-საზუბართურთ და ავალებს
სამღვდლოებას უნაკლოდ აღსასრულეს ესე წესები და
განსაკუთრებული მეტადინება განწილს შესაწყვარის
მოსაკრებად.

3. მიიღებენ თუ ანა ეკლესიაში მოწოდებასა და
მოძღვრება-საზუბართა, მღვდელ-მისხურებას ღვთის-მისხუ-
რების გარეშე საზუბართა და კათხვით ეკლესიებსა და
სასწავლებლებში, სადაც იგი დაწესებულია, და აგრეთვე
ქადაგებით ღვთის-მისხურების დროს უნდა გააცნონ
მრევლს ამა შესაწყვარის საგანი. ამასთან ეკლესიაში
შესვლისათანავე წერა-კითხვის მტოდნე მრევლს უნდა

დაურბოდეს მოწოდებანი, განცხადებანი და მოძღვრება-
საზუბარნი, ამა აზრით წარმოგზავნილი საზოგადოების
მიერ.

4. შესაწყვარის მოკრების დღეს ერთის კვირის
წინად ეკლესიის შესხველეს კარებზედ გარედან უნდა
გაიკრას მოწოდება საზოგადოებისა შესაწყვარის შესა ხებ.

5. შესაწყვარის დღეს სამწესომ შესაწყვარის
საგანი და მნიშვნელობა ზეპირას ქადაგებას შემწობით
უნდა შეიტყოს და გაიგნოს.

6. თვით შესაწყვარა უნდა მოიკრებოს თეფშის
ჩამოტარებით უფლისა იერუსალიმად შესვლის უკველ
დღესასწაულის ღვთის მისხურების დროს წირვაზედ—
სახარებას წავითხვის შემდეგ, ხოლო მწუხრისა და
ცისკრის ლოცვაზე—ფსალმუნას წავითხვის შემდეგ.

7. შესაწყვარა უნდა შეჰკრებონ იმ ეკლესიებში,
სადაც რამდენიმე მღვდელია, — ერთმა მათგანმა. ხოლო
სადაც ერთია — ეკლესიის მნათემ და ან ერთ-ერთმა
საპატრო მრევლთაგანმა.

8. ღვთის-მისხურებას დაბლობისათანავე დაუყო-
რებლივ უნდა შესდგეს რქმა შეკრებალ ფულის შესახებ
მღვდლისა, ეკლესიის მნათეს და რამდენისაჲ საპატრო
მრევლის თანდასწრებით.

9. შეკრებალი ფული რქმითურთ უნდა წარკვდი-
ნოს ბლადონინის შემწობით სინოდის ქართლ კახეთ-
იმერეთის კანტორას, რომელიც წარუგზავნის საიმპე-
რატორს მართლ-მადიდებელ პალესტინის საზოგადოების
საბჭოს, ს.-პეტრბურგს, მოიგაზე, 91.

ჰენსია დაენიშნათ.

უწმიდესის სინოდის 1894 წლის 29 დეკემბრის
პე-5823 №-რას ბრძანებით ჰენსია დაენიშნათ:

ქართლ-კახეთის ეპარქიაში:
წელიწადში 130 მან.

ეკკლესიის მატრონის ივანე-გვარამიას შტატს
გარეშე მეოფეს მღვდელს სამონ ზედგინიძეს, 1893
წლის 6 დეკემბრიდან ასალგისის სამაზრო საზანიდგან.

მღვდელთა ქვრივებს წელიწადში 65 მან.

ნათარქულის ყოვლად წმ. ღვთის-მშობლის მიძი-
ნების ეკკლესიის მღვდლის მიხეილ ჩიკვაძის ქვრივს
სიღონიას, 1893 წ. 28 დეკემბრიდან თელავის სა-
მაზრო საზანიდგან; ჭოტორას ყოვლად წმ. ღვთის-
მშობლის ეკკლესიის მღვდელს სოლომონ მჭედლი-
შვილის ქვრივს სოფიოს, 1894 წლის 10 მაისიდან
სიღნაღას სამაზრო საზანიდგან; ბელატიის ამალეების
ეკკლესიის ჰენსია დანიშნულ მღვდლის ნიკოლოზ
დევანოზიშვილის ქვრივს ნინოს, 1893 წ. 20 ნოე-
მბრიდან გორის სამაზრო საზანიდგან; დიატიტის
ყოვლად წმ. ღვთის-მშობლის ეკკლესიის ჰენსია-დანი-
შნულის მღვდელს მაკარაოზ შიშნიაშვილის ქვრივს
სოფიოს, 1893 წ. 13 აგვისტოდან ტფილისის
საზანიდგან; ასალგისის წმ. ნინოს ეკკლესიის
ჰენსია-დანიშნულის მღვდლის მოსე კანდელაკის ქვრივს
ვაიანეს, 1893 წ. 24 ოქტომბრიდან ტფილისის
საზანიდგან.

იმერეთის ეპარქიაში.

შტატს გარეშე მეოფეს მღვდლებს წელიწადში
130 მან.

იგორკის ყოვლად წმ. ღვთის-მშობლის ეკკლესი-
ის მღვდელს სპირიდონ გორგაძეს, 1894 წლის 31
მაისიდან ქუთაისის საზანიდგან; უკალეთის მატრონის

ეკკლესიის მღვდელს გრიგოლ დვისაძეს, 1894 წ. 27
თებერვლიდან ქუთაისის საზანიდგან; სანასშიძის
ეკკლესიის მღვდელს სოფრონ მაღლაკელიძეს, 1894
წლის 4 მარტიდან ქუთაისის საზანიდგან; შქმეკის
სამკველას ეკკლესიის მღვდელს გიორგი თანიძეს,
1894 წ. 16 იანვრიდან ქუთაისის საზანიდგან;
ჯვარისუბანის წმ. გიორგის ეკკლესიის შტატს გარეშე
მეოფეს მთავარს ბესარიონ გოგრაჩიანს 65 მან წელი-
წადში, 1894 წ. 4 მარტიდან ქუთაისის საზანიდგან;
დიდნაურ-ნიჟარულის წმ. გიორგის ეკკლესიის ჰენსია
დანიშნულის მღვდლის ოქროპირე ბებიაშვილას ქვრივს
მელნიას 65 მან. წელიწადში 1893 წ 14 სექტემბ-
რიდან ქუთაისის საზანიდგან.

უმაღლესი ბრძანება.

ხელმწიფე იმპერატორმა, 17 ამა იანვარს,
უმაღლესად კეთილი-ინება და დაამტკიცა უწმიდესის
სინოდის უქვეშევრდომილესი მოხსენება იმის შესახებ,
რომ მისი ყოვლად უსამღვდელოესობა სუბუმის
ეპისკოპოსი პეტრე დანიშნულ იქმნას სუბუმის ეპის-
კოპოსად, ხარკოვის ეპარქიის ქორეპისკოპად.

ხელმწიფე იმპერატორმა, 17-სა ამა
იანვარს, უმაღლესად კეთილ-ინება და დაამტკიცა
უწმიდესის სინოდის უქვეშევრდომილესი მოხსენება
იმის შესახებ, რომ მოსკოვის სტავროპოლიტურ
წმ. სიმონის მონასტრის წინამძღვარი, არხიმანდრიტო
არსენი დანიშნულ იქმნას სუბუმის ეპისკოპოსად,
ისე-კი, რომ ეპისკოპოსის ხარისხზედ სახელწოდებულ
და ხელ-დასხმულ ს.-პეტერბურგს იყოს.

მწყემსი

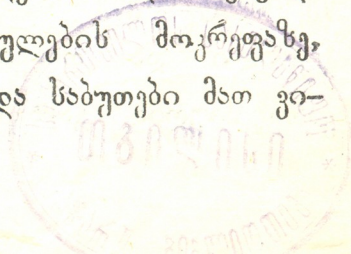
მე ვარ მწყემსი ყეთილი: მწყემსმან ყეთილმან სული თვისი დაჰსდგის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).
 ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედული. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).
 მოვედით ჩემდა ყოველნი მასურალნი და ტვირთ-მკიმენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 5 1883—1895 1—15 მარტს.

მადანაწალა მათხრომარები.

მართალია, ჩვენი დროის ქართველებს დიდი სახელი არა აქვსთ სასოგადო და საქველ-მოქმედო შეწირულების საქმეში, მაგრამ არც ისე დაქვეითებულნი არიან, რომ აქა-იქ საქველ-მოქმედო საქმის გულ-შემატკივარნი არ გუუავდნენ. მრავალ გზის არის გამოცხადებული, რომ არაერთარი შეწირულება არ მისცენ უცხო ქვეყნიდგან მოსულ

ბერ-მონასხონთ და მღვდელთ, რომელთაც, დიდი ხანია, აკრძალული აქვსთ უცხო ქვეყნის ეკკლესიათა და მონასტერთათვის შეწირულების მოკრება. გამოცხადებული იყო მრავალ გზის, რომ თუ საჭიროებაში მოითხოვა იერუსალიმის და ათონის ეკკლესიათა და მონასტერთათვის შეწირულების შეკრება, მაშინ ამ შეწირულების შემკრებნი პირნი უნდა გამოცხადდენ უწმიდეს სინოდში, აქ უნდა აიღონ ნებათვა შეწირულების მოკრეფას, თავიანთი ზასპორტები და საბუთები მათ ვი-

ნაობასე სინოდში უნდა დასტოვონ და სინოდისაგან უნდა მიიღონ საჭირო ჰასპორტი და მოწმობანი. შემდეგ შეწირულების მოკრებისა უნდა გამოცხადდენ კვალადვე სინოდში, წარადგინონ მიცემული საბუთები, მიიღონ თავიანთი უცხოეთიდან მოტანილი საბუთები და წაიღებენ, საიდგანაც მოვიდენ.

მაგრამ, სამწუხაროდ, არა მამხედველი ამისთანა მძვენიერი განკარგულების გამოცხადებისა, კიდევ დაეთრევიან ქალაქებში და სოფლებში სხვა და სხვა მაწანწალა მათხოვრები ბეწ-მონასხვნები და ძღვედლები, რომელნიც კრებენ შეწირულებას იერუსალიმის და ათონის მონასტერთა და ეკკლესიათათვის. ზოგნი განაცხადებენ თურქე, რომ იგინი იერუსალიმის ჰატრიარქიდან არიან გამოგზავნილნი. ერთ ამისთანა მაწანწალა მათხოვარს «მაღაზინის» თოფი გამოუტყუებია სამეკრელოში ერთი ახნაურიძვილისათვის და მეორესათვის ხანჯალი. ამ მათხოვარს უთხრობია ამ ჰირეპისათვის, რომ იერუსალიმის ქრისტეს საფლავის ტაძარს „ეარაულები“ ადგანან, ჰატრიარქისაგან მიჩენილნი, მაგრამ ხშირად ესმებიან თავსე უჩალები და მცველებს გვიხოცავენო. ამისთანა თოფის შეწირვით თქვენ დაიხსნით ქრისტეს საფლავს და ჰატრიარქსაო... გულშემატკივარს კაცს შეუწირავს თოფი და წერილიც მიუწერია ჰატრიარქისათვის. ეს წერილი და თოფი თვითონ ამ მათხოვარს მიუღია გასაკვანად. სამი კვირის

შემდეგ შემწირველს დიდი მადლობა მიუღია ჰატრიარქისაგან ამ შეწირულებისათვის: ნიბადაც ვლოცულობ შენთვის, სწერს ჰატრიარქი ამ წერილში, რადგან მეც და ქრისტეს საფლავსაც დაგვიხსნით თავდასხმისაგანო. ამ წერილში ჰატრიარქის სურათიც უოფილხადებული. მაგრამ წარმოიდგინეთ, წერილი თბილისის ფოსტიდგან უოფილხა გამოგზავნილი და სახე ჰატრიარქისა კი ოდესმე დაბეჭდილი!!.

ამ საცოდავ შემწირველს ვერ გაუგია კიდევ, რომ ქრისტეს საფლავს უჩალები ვერ დაესმინან და ქალაქ იერუსალიმში ის ცარცვა-გლეჯა არ არის, რასაც სხვაგან ვხედავთ...

კიდევ ვიტყვი, საჭიროა ამ კარემბაებს სამღვდელთებამ და ადგილობრთი პოლიციამ ჯეროვანი ეურადლება მიაქციონ.

დევ. დ. ღამაშიე.

ისტორიული და არქეოლოგიური აღწერილობა ჩვენი ზოგიერთი შესანიშნავი ტაძრებისა და მონასტრებისა.

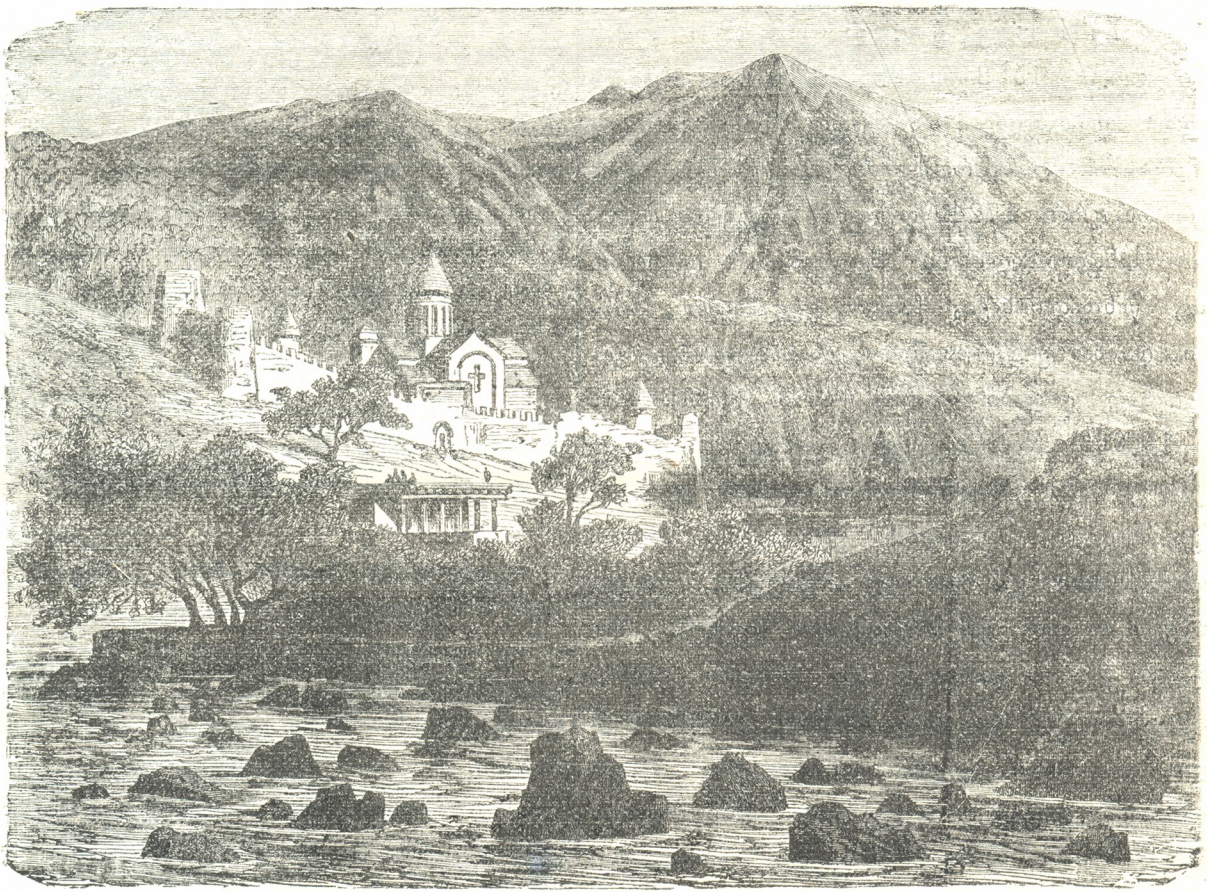
ანანური სტამარი.

თუმცა მრავალი ჩვენი მონასტრები და მათი ტაძრები შესანიშნავი არიან თავისი ისტორიულის და არქეოლოგიურის მხრით, მაგრამ ანანურის ტაძარი ყველაზე მეტათ საყურადღებოა.

გასაოცარი სწორეთ ანანურის ციხე-სიმაგრის და ტაძრის ისტორიული მოთხრობა. ეს ადგილია მოწამე საშინელი და შემადრწუნებელი კაცის გულქვაობისა და მხეცური მტარეალობისა. ანანურის ციხე-სიმაგრე სასაფლაოდ გამხდარა მათთვის, ვანც მასში თავ-შეფარებას ფიქრობდა.

სისხლის ღკრა, თავ-დასხმა, აოხრება და ტანჯვა მტერთაგან მრავალი მიდგომია ჩვენი მონასტრის მცხოვრებთა, მაგრამ თავიანთთაგან რომის უბედურება მიდგომოდეს, რაც მიადგათ ანანურის მკვიდრთა და იქ დაპარხულთა, არსად მომხდარა, ვგონებ.

ანანურის ციხარი.

სოფელი ანანური მდებარეობს დუშეთიდან ათივერსის მანძილზედ, აღმოსავლეთით, მდინარე არაგვის პარკად. ეს სოფელი მდებარეობს კავკავში მიმავალ გზა-ტყეცილის მანლობლად. იქ არის სადგური ფოსტისა ანანურის სახელით. ეს სოფელი დღეს შესდგება სამოციოდ

კომლისაგან. აქ სცხოვრებენ ქართველნი და სომეხნი. ანანური უწინდელს დროში არაგვის ერისთავების სამფლობელოს შეადგენდა. არაგვის ერისთავები სხვა და სხვა გვაროვნობიდან მომდინარეობდნენ. აი ეს

გვაროენობანი: წაბურიძეები, რომლებიც, იესო-ლიანის სიტყვით, იყვნენ სპარსეთის მეფის შაჰურის შთამოების, ასანიდების მეფეთა გვარეულობიდან. ეს შაბურიძეები მოსულან არაგვის სამთავროში 241—420 წლებ შუა; თურმანიძეები და ჭარმეულეები, რომელთაც შესამჩნევი ალაგები დაუკავებიათ მეფე ალექსანდრე პირველის დროს, რომელიც მეფობდა 1415—1446 წლამდე; ვილაჯა ეანეთის აზნაური, რომელიც მოხსენებულია საქართველოს ისტორიაში XVII საუკუნეში, და რომელმაც მეფის სიმონის დროს (1558—1600) გასწვრიტა არაგვის უწინდელი მფლობელები და შემდეგ მათი ადგილი დაუკავებია. სიღამონი, რომელიც გამოცხადდა მეფის თეიმურაზის დროს 1724 წლიდან. არაგვის ერისთავების სამფლობელოებს შეადგენდა: დუშეთის მიდამო, აწინდელი ხევი, ხანლო, გულამაყარი, მთიულეთი, და ხან ერწო-თიანეთი. ეს სამფლობელოები იმოდენად დიდები იყვნენ, რომ ლაშქრობის დროს 15,000 შეიარაღებული კაცის გამოყვანა შეეძლო. ეს სამფლობელოები თან და-თან დიდებოდნენ, რადგან ადგილობრივი ერისთავები ძალა იფლობდნენ ხოლმე მახლობელ ადგილებს. არაგვის ერისთავები ძლიერ დაუმშვიდებელი იყვნენ. მათ ხელში იყო ლარის გასავალი და არაგვის ვიწრო გასავალი ადგილები და იგინი ხშირად ეომებოდნენ ქართლის და კახეთის მეფეებს. ერისთავების მუდამ საცხოვრებელი ქალაქი იყო დუშეთი; ანაური იყო გამაგრებული და აქ ინახვდნენ თავიანთ სიმდიდრეს და რაიმე ხიფათის დროს აქვე იფარდნენ თავს: «აქ, ვახუშტის სიტყვისაგებ, უწინდელს დროში ყოფილა პატარა ეკკლესია, მაგრამ 1704 წ. გიორგი ერისთავს (რომელიც შესანიშნავია იმით, რომ თათრების სიამოვნებისათვის მიიღო მაჰმადის აღსარება, მაგრამ ლალატობისათვის იგი მოკლულ იქმნა თათრებისაგან დუშეთში 1723 წ.) აღუშენებია დიდი და მშვენიერი ტაძარი გულბანით და გარს გაუკეთებია გალავანი; იმასვე მალლობს ციცაბოზე აღუშენებია კოშკი და ციხე და ფიქრობდა, რომ ამ კოშკში და

ციხეში რაიმე უბედურობის დროს თავს დაიფარავდა, მაგრამ ამ კოშკში და ციხეში ამოწყვიტეს მისი შვილები». ამ სიტყვებით ვახუშტი უჩვენებს, თუ რა უბედური ბოლო ჰქონდა გიორგის შთამომავლობას, ხოლო ეს უკანასკნელი გარემოება ცხადათ გვიჩვენებს, თუ რა სასტიკი ხასიათისანი იყვნენ საქართველოს ერისთავები. აი საქმე როგორ იყო: საქართველოს მეფის თეიმურაზის და კახეთის მეფის ირაკლის მეფობაში, ნადირ-შაჰის დროს, ქსანის ერისთავის შანშე იასეს ძმას, რომელსაც ცოლად თეიმურაზის ძმისწული ჰყავდა, არეულობისა გამო, თავისი ოჯახობით უნდოდა თავი შეეფარებია სადმე თეიმურაზის სამეფოში; მაგრამ გზაზე მას თავს თავსა არაგვის ერისთავის ბარძიმეს მილიცია და გაძარცვეს. ქსანის ერისთავმა შანშე იასემ 1739 წ. დაიჭირა და ლეკები 12,000 კაცამდე, გარს შემოერტყა ანაურის ციხეს, რომელშიაც ბარძიმე თავის ძმით და მახლობლებით ჩაკეტილი იყო. ჯარს ხელმძღვანელობდა თვითონ იასე და კულარავასი, ლეკებიდან და შანშეს მილიციიდან იმდენი კაცი დაიხოცა, რომ დანარჩენი ჯარის კაცები დახოცილების გვამებისაგან თავშესაფარს აკეთებდნენ. დაბოლოს მათ ნახეს იმ წყლის გასავალი, რომელიც ციხეში მიდიოდა და სხვა მხარეზე გადაუშვეს წყალი. ახლა კი იმედი დაჰკარგეს ციხეში ჩაკეტილებმა. ბარძიმეს შვილი უთხრეთი გამოვიდა ცოლშვილით ციხიდან და ჩაიკეტა მეორე ციხეში, რომელსაც სახელად შეუპოვარი ერქვა. ბარძიმე დაიჭირეს და მოსჭრეს თავი და იმასთან მყოფნი შეიპყრეს. ქსანელები შეცვიდნენ ციხეში, სადაც ჩაკეტლნი იყვნენ ბარძიმეს მომხრენი, დაიკავეს ეს ციხე და ყველა იქ მყოფნი ამოჰლიტეს. უთერთი თავის ოჯახობით ციხეში გამოწვეს; ქალები, რომლებიც სიმაღლეებიდან გადმოცვიდნენ შეუბრალებლად დახოცეს.

(შემდეგ იქნება)

შასანიშნაჲი ხელნაწერი.

შექმნისათვის კაცისა.

(გაგრძელება *)

რა სრულ ჰყო სოფლის შემკობა, ეთა მან
 ზენით ინება, განაწყო სრულად, სთქვა: კეთილ, არა არს საქმის
 კნინება; წამის ყოფითა განჰკარგა, საქმედ არ მოეწყინება,
 და კვლავ ჰბრძანა: სახელ ღვენდო ექმნეთ კაცის
 წარმოდგინება. თქმა ესე ფრად მალალი ბრძანა საღმრთომან
 ნებამან, ინება, ითნო, ითვისა, ნეტარმან მან სამებამან,
 კაცი ქმნილთა და ცხოველთა მალალთა მოგონებამან
 და უფლად და მეფედ განსაზღვრა, ღვთისა ბრძენ
 ხელოვნებამან. დიდ არს და მალალ საღმრთოსა განგების მიწ-
 თომილება! ეინ ჰსცნა გონება უფლისა, ეინ ჰყო თან მიღგო-
 მილება, ეინ თან ზრახ ექმნას, და სიტყვით ჰყოს მასთან
 შეწყობილება! და თუ ენოს მთებსა, სალებსა ჰქმნას ავლად გარ-
 დაცულილება. შენ მეუფესა, მალალთა საყდართა დამკვარე-
 ბულსა, უსხეულოთა ძალთაგან, ზესთათქმად განდიდებულსა,
 რისხვასა შინა წყალობის იჩქითად მოსწრაფებულსა,
 და გთხოვ განხმად თვალთა, გულისა, მცევედ შენდა
 შევედრე-ბულსა. ოდეს მალალმან ნებამან ჰბრძანა კაცისა ქნი-
 ლება, მყისთანადობით შეაწყო მისივე მოყვანილობა,
 მასთან არა არს საჭირო ყოვლად ქამისა ცვლილობა,
 და როცა ინებოს იქმნების, ვის ძალუქს მისი
 ცილება. მიწა აღილო ქვეყანით, ყოვლისა უმჯობესისა
 განჩევით სხვათა მიწათა, სუფთა და უწმინდესისა,

*) იხ. «მწყემსი»-ს № 2 1895 წ.

თიხა შეზალა, შეაწყო, სთქვა კაცის სახე ეს-ისა,
 და შთაბერა სული ცხოველი, ქმნა საქმე უკეთესისა.
 დიდებულ ჰყო სიტყვიერად, განასხვავა ყოველს
 ქმნილსა, სული მისცა, მეორეცა, ეთა ჰშენის სისხლ-
 ხორც ლობილსა, აღაყვავა კეთილობით, განაწესა ჰაერს ტბოლსა
 და მეფედ ყოველს ცხოველისა, ჰყო სამართნს მას
 ადგილსა. ოთხთა ნიერთაგან შეზავა, კეთილად განა-
 შეენადა, სხვა უმთავრესი ნაწილი მათ შორის დააშენადა,
 უკვდავი, დაუბერები ოთხ მთავრად დაუყენადა,
 და ვისი არ ძალგძისთ შეკერობა, რა ზომ ჰყო
 ფრთითა ფრენადა. დაადგინა მეფედ ზედა მათ ქვეყანისა ცხოველთა,
 ზღვა ტბათა მდინარეთადა, მთაველოვანთა ყოველთა,
 ვერა სადა ჰკრძნობთ ქვენათა, მისის ხმას შეუ-
 პოველთა, და მიმართეს მისგან მათსა სახელისღებს მთხო-
 ველთა. რაცა მან დასდვა, მას აქეთ იგავე სახელებია;
 აღხედეთ ცისა მნათობთა, ვითარი შეჰკულებია!
 მისთვის შემზადა ყოველი, რაცა სად შექმნილება.
 და ვინათგან ესრედ ჰატეფსცა, მართლად არა
 სძულებია-კვლავ სხვა დასდვა განკვირება მას კეთილად
 ხელით ქმნილსა; გამოულო გვერდით შემწე, მშენიერი ტბილი
 ტბილსა, დაადგინა ორნი ერთად, საუკვდავს ედემს მტილსა,
 და იშეებდენ და იხარებდენ სამართხისა ხეთა ჩრდალსა;
 უწოდა ადამ და ევა, დასვდა ეს სახელებია,
 მამა-კაცს დედა-კაცობის, არა რა დაუკლებია,
 შემაქციველად იგინი ურთერთას უახლებია,
 და უხეებით მისცა სამოთხის, ხალთაგან საქმელებია-
 იხარებდა ქმნილსა ზედა ედემისა დანერგველი,
 იგი ორნი რონინებდეს სამოთხესა ტანშაშველი,
 და ჰაზრი ყოველად არა ჰქონდათ ურთერთისა გან-
 მკაცხველი, და ანგელოსებრ ჰცხოვრებდიან, მექმი იყო მათდა
 მცველი-

აღამს უბრძანა მცნებითა: «ისმინე ჩემის ნებისა, დაიცვე ესე სჯულები დათხრობა საზღვრის დებისა; თუ განხვალ ჩემსა მცნებასა, დრონი გხედეს შენა-ნებისა, და უკვდავების წილ მიიღო, შემოსა მოკვდავებისა».

ორთავე ერთად იუწყეს, ესე მიცემა სჯულისა, კრძალვით ისმინეს, სწადლოდათ სრულ-ყოფა ბრძანე-ბულისა, მათ ხელთა აქენდათ საესებით ყოველი შეება გუ-ლისა, და ვერ სცნობდნენ, კმუნეა არ იყო თვინიერ სინა-რულისა.

აქა ეშმაკისათვის და ცთუნებისა აღამისა.

იგ მეორენი ნათელნი, რომელი დაებადადა, აწ წინა სრულმან სიტყვამან, ვინაცა განაცხადადა, ერთისა გუნდთა მთაერობამ სხვებრ საქმე განიმზადადა, და რომელნი ღირსად ჰაზრისა პატყს მიეცნენ მსთვალადა.

ჰსცნეს რა თვისა თვისისა ზესთა ხარისხთა დემულობა, საყდრისა ღვთისა წინაშე, გარემო შემორტყმუ-ლობა, პირის პირ ღვთისა აქენდათ მათ დიადი მოხარუ-ლობა, და მის პირველისა ნათლითა, ჰშვენოდათ აღკაზმუ-ლობა.

რა ჰსცნეს თვისი ეგზომ მალლად, პატივითა უადრესად, განიზრახნეს მარხისა თაენი არლა უდარესად; მყისად ექმნათ მოგონება, ნაღელისაცა უმწარესად, და ნათლად ქნნილნი შეიცვალნენ უკუნისა უბნე-ლესად.

საღმრთომან მადლმან მალიად ჰყენა ზეცით გარდმოთხეულად, ზეცისა ძალნი შიშითა შეიქმნენ შეცარყეულად, ყოველნი არხნა ძრწოდნიან, იყენენ ჭირებთა ხვეუ-ლად, და არა იცოდენ რა ექმნათ, იტყოდნენ თავსა სნეულად.

მინაილ, ძალთა მთავარსა, უბრძანა წამის ყოფა მან ერთმა მან ღმერთმან ძლიერმან და ტკბილმან მისმან ნებამან, ხმა ჰყვა ხმითა ძლიერად, სცნა ყოველთა არსთა მკობამან, ეგნენო თვის თვის წესზედა, მყისთანა იწყო ხმობა მან.

ჰსდევინო, ჰსდევინ შიშითა ღიღისა ღვთისა ძალისა, ისმინეთ არხნო, ისმინეთ, ხმა ჰყოფდა მალის მალითა, აღიდეთ ღმერთი საბაოთ, იგ უხილავი თვალითა, და ეგენი თვისსა წესზედა, ნურდა ხარო ცნობა-მკრთალითა.

ხმითა მით ყოველი არსობა ეგოო თვისთა წესითა,

პირველი დასი დემხო დიდებით უადრესითა, დაცვა, იქმნა საძულველ, ბრძანება უმაღლესითა, და გარდაიცვალნენ ეშმაკად, განზრ ანვით უცუდესითა.

ნათელნი იგი საწადნი იქმნენ საძულველ ბნელობით, მათ ერთთა გუნდთა სიმრავლის ვინც იქმნა აღ-მრიცხველობით, მთაერთურთ თვისით შეიქმნენ ყოველთაგან საძულ-ველობით, და ღვთისა დიდების ხილვასა მოაკლდენ უკრძალვე-ლობით.

განიკუთვნეს ჯოჯოხეთი, მას შანა აქესო ტანჯვით ხილვა, ნათელს ჰშორვენ, ბნელსა მყოფთა აქესო ურთ-ერთის კბენა, ლაღვა, ფსკერსა უფსკრულს წვდიად მწარეს საღმრთოს ძალით ექნათ ძალვა-და ბოროტთ მათ რად დაავიწყდათ თვისის მბადის შიში კრძალვა!

პირველადვე ბოროტმან მან, შურმან ზეცით გარდმოყარნა. შეიშურეს ღვთისა ღვთობა, ამაღ მიმღებ ბნელმან ჰფარნა, მასვე შურსა არა სთმობენ მათმან კრებამ შეიყარნა, და თუ ვისი სცნეს კეთილობა რამცა რამან განა-ხარნა.

რა კაცი ბილწმან ეშმაკმან ჰსენა ესრეთ განდიდებული, მალალს პატივსა აღსრული დაადებს დადგინებული, ლეთისა მიერის ნებითა ქმნილი და შეყვარებული, და აღიესო შერთ, შეიქმნა საკვდავად მოსწრაფებული.

ეეას მიაართო ნაყოფად თვის ბოროტ ხისა-ხილია,

თვისისა მზაკვარებითა დასხმული, დანერგილია, ურჩია: «თუმცა განიცი, ჰგრძნობ ვითა გემო ტბილია, და ვინცა მიიღებს, იქმნების მჭამელი განღმთობილია.

თვალს აღუხილავს მგემებელს, ჰსენობს ბო-როტსა და კეთილსა,

რად როინებთ ეგრე ცუდად, ხართ პატივსა მოკ-ვეთილსა,

თუ ისმინო სიტყვა ჩემი, შებვალთ აღგილს ზესთა ქმნილსა,

და თვით იქმნებით ღმერთნი მქმნელი, ბოროტს იწადთ თუ კეთილსა.

ამად გიბრძანათ არ ჭამა მის უცხოს ნაყოფსადა,

არ ჰნებავს თქვენი პატივი, ეშინის გაღმრთობისადა, ნუ ჰკარგავთ ღიღსა ღიღებას, ისმინე ჩემის თქმისადა, და ჭამე, და ადამს აგემე უცხოსა ამის ხისადა».

ზაკვით მზაკვარმან, მატურმან დაუგო ესე მახები,

ეცოდა მალის მალობით, შემზადა სიტყვა მჭახები, თუ გემოს ნახავთ, მერწმუნე ვერ ჰსჯობსო მუფა რახები,

და რად არა გინათ განღმრთობა, რად ხართ საქმითა გლახები.

(შემდეგი იქნება).

საისტორიო მასალა.

ფანე ბატონიშვილის წინადადება გიორგი მე XIII-დმი მართქეულა 1799 წელსა.

(გავრქეულა *)

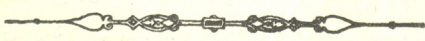
შეთთქვესმეტე. იუოს ნაიბად მეფისა ხაღნის მაყურებელი ქალაქებსა შინა, რა მეფე ანუ ადღნი, ანუ წონანი, ანუ სხვა ნივთნი ჯეროვანით ფასით ისუიღებოდეს ხორაგი და სხვანი ნივთნი დააქასიხარბე და სიყაღბე არა გამოჩნდებოდეს რა და ეს გამინჯავდეს უოველთვის და რიგს მისცემდეს.

შეთთქვიდმეტე. იუოს ნასადრიაში, დამნაშავეთა ესე მისცემდეს საპყრობილეთა შინა და დამავებითაც ეს დაამავებდეს დამნაშავეს კაცსა, რაგვარცა სამართალი მოუჭრიდეს, და ამისაცა ხელქვეშ უნდა იუვნენ მოხელენი. აგრეთვე იუვნენ ნასადრები და ამათ ჰყვანდეს უფროსი, ესენი რიგზედ დააყენებდენ მაყურებელთა ხაღნთა, დროსა მეჯღიშისა დღესასწაულობისა და ქორწინებისა და სხვათა სათამაშოთა შეკრებულებისასა, რომე უბრალოდ ჩხები და უწყსოება არა მოხდეს რა, ესენი შეიპყრობდენ ამ გვარში ავად მომქცეველთ და მერხებართა.

შეთთჯრამეტე. მოურავები იუვნენ ისევე მოუშლელად და ამათ ხელქვეშე ჰყვეთ მამასახლისნი, ნაცვლები, ქვესები და გზირები, და ესენიცა ხაზინადარს მისცემდენ შემოსავლის ანგარიშსა.

შეთთცხამეტე. იუოს ასისბაში და ესე იცვამდეს ქალაქთა შინა დუქანთა დამე სახლებთა და ქარვასლებთა ქურდებისაგან, და მერხებართ კაცთაც ეს შეიპყრობდეს, და თვისსა მოურავსა ესე ცხად უყოფდეს მის ქალაქისა ერთგვართა საქმეთა. თუ ცეცხლი გაჩნდეს, ესენი უშველიდნენ.

შეთთც. იუოს უსაბაბაში, ამისგან განწყესდებოდეს უსაბები, და სახაღნო საკლავოს რიგის მიმცემი ეს იუოს, რომ არ აკლდესთ ხაღნთა სახორცე.

მეოცდამეტყ. იუოს სირაჯბაში, და ამის დაკითხვით და ფასდებით იუიდეზოდეს ღვირცხ. კარგი კარგ ფასში და ცუდი ნაკლებ ფასათ, აგრეთვე არაუი და სხვა სასმელები.

მეოცდაოც. იუოს ჩორაქჩიბაში (?); ფქვილი ამისგან დაერიგებოდეს ქალაქთა მეფურნეთა პურის მცხოვრებთა, და ესევე განუწესებდეს ფასთა, კარგს კარგობით და ცუდს ნაკლებ, და აქვნიდეს ეს გვარა თადარიგი, რომ არ აკლდეს პური მენ მცხოვრებთა ხალხთა, აგრეთვე ქერი, სიმინდი და ფეტვი ამის მიერ იუოს გასასყადელი.

მეოცდამეცამეტ. იუოს ბაყალბაში, და ბაყლები ამის ხელქვეშ იყვნენ; და ამის ფასდადებით გაიყიდებოდეს ერბო, ყველი, ბრინჯი, სამარნო, თევზი, ძველი და ახალი ხიზალა და სხვანი, რაც მედუნის რიგია შესაბამიერის ფასითა.

მეოცდაოთხ. იუოს მეწვრიმალოთა უფროსი, ამის გამო გაიყიდებოდეს, რაც საწვრიმალო რიგია: ჩაი, შაქარი, ყავა, ილი, მინაკი, დარიჩინი და სხვანი საექიმო წამალნი და სხვანი საწვრიმალონი. აგრეთვე მიწის იარაღნი და ჩინისა.

მეოცდამეცხუ. იუოს სარაჯების უფროსი. ამის დაფასებით სამხედრო იარაღა, უნაგირნი, თოქალთა და ცხენას იარაღა ისყიდებოდეს. აგრეთვე ფაღნები.

მეოცდამექვს. იუოს ხარაზების უფროსი ამას გამო დაფასებით ისყიდებოდეს ქოში, წუღა-წაღა-ჩექმა და სხვა ფეხსაცმელი.

მეოცდამეშვიდე. იუოს მექუდეების უფროსი, და ესეც ამ სახით იქცეოდეს, და წამოსასხმელს ტყავსაც ესევე დასდებდეს ფასსა, ვითარცა ქუდსა.

მეოცდამეტყ. იუოს ქურქების უფროსი და ყოველი ბეწვეულის საქმე დაფასი ამას ეკითხებოდეს.

მეოცდამეტყ. იუოს მეკრვალთ უფროსი და ამის მიერ, მიებარებოდეს შევირდნი, და შევერილთ ტანისამოსთა ესენი სდებდნენ ფასსა.

მეოცდამეტყ. იუოს ნაღბანდების უფროსი, და ამას ეკითხებოდეს ყოველის გვარის ნაღის ფასი, და ეს აძლევიდეს რიგსა, რომ ყოველთვის იუოს ნაღი მზად, ვითარცა სამხედროთათვის, ეგრეთვე გარეშე ხალხთათვის.

მეოცდათვრთმეტყ. იუოს ჩილინლართ, ბიჩანჩებოსა (?) და მჭედლებისა უფროსი. ამას ეკითხებოდეს თოფისა, ხლმისა, ხანჯლისა და სხვათა კეთება, და ამასთან ჩანჩახისა, ბუღლთა და ღურსმებთა და სხვათა საჩილინდროთა სახმარობათა ესე აძლევიდეს რიგსა ყოველისა რკინის სახმარობისასა.

მეოცდამეთვრთმეტყ. იუოს ბაზაზბაში. ესე დასდებდეს ფასსა მაუდსა, ფარჩათა, ჩითთა, ღაინთა, ბანბასა, მატყულთა და სხვათა საბაზროთა ნივთთა და იმ სახედ გაიყიდებოდეს. კვალად განუწესდეს ერთი ვინმე კარგი კაცი, იშოოს ოსტატები მაუდის მკეთებელი და შლისის მქსოვილი, ესე იგი, ბანბის ხვერდისა, რადგან ორისავე მასალა ბევრი იშოვება ჩვენს ქვეყანაში.

მეოცდამეთვრთმეტყ. იუოს დალაქებისა უფროსი, ესენი განსწავლიდნენ შევირდებს კარგად, და ესენი მისცემდნენ რიგსა სამართებელისა, ნებტართა და სხვათა სადალაქოთა სახმართა ნივთებთა, და ამათ მიერ წარივლინებოდნენ სოფლებში დალაქები, რომ დროსა სისხლის გამოშვებისა, ანუ კოტომის მოკიდებისასა იყვნენ გამოცდილნი, რომ კაცი ან არ მოკლან უცოდინარობით და ან არ დააშაონ.

მეოცდამეთვრთმეტყ. იუოს უნთარჩიბაში, ესე იგი ამწონის უფროსი. ესე ასწონდეს მძიმეთა საქონელთა, ვითარცა არის ჩვეულება, ამას ჰქონდეს გასასყიდნი სასწორნი, ადლნი, საწ-

უაონი, ჩათნი სპილენძისანი და ესე ვითარნი, ვითარცა არის დადებული იმდენ სტილიანნი, დაბეჭდილნი სამეფოს ბეჭდით, რომ ამა წონებში არავინ იუოს მოტუებულ.

მეოცდამეთოთხმეტე. იუოს მექვაბეების უფროსი. ივინი მიიღებდენ სპილენძთა და აკეთებდენ ჭურჭელთა სახმართა, და ქვაბებს საარაყეთა, და ამათ მიერ ფასდებით გაიყიდებოდეს.

მეოცდამეთექვსმეტე. იუოს ოქრომჭედლების უფროსი და ესე მისცემდეს რიგსა, და ხელფასსაც ესევე დაუნძნავდეს ხელმასანთა, და ოქროსა და ვერცხლსა და სხვათა მეტაღთა ესე გაშინჯავდეს და ესრეთ გააკეთებინებდეს, თუ ვის რა უხმდეს, ხალასი თუ ყალიბი, ნდომისაბერ პატრონისა.

მეოცდამეთახვამეტე. იუოს მესანთლეების უფროსი. ესე დაათასებდეს წმინდა სანთელთა, ქონთა, სანთებთა ზეობთა, ნავთთა და ესე ვითართა, და ამას ეკითხებოდეს კვალად საპოვნის გამოხარშვა; რათა ამისი სუნი არ დადგეს ქალაქთა შინა, და ეს დაუნძნავდეს ადგილსა გამოსახარშავსა და ჩამოსხმულთა სამთელთაც ესე დასდებდეს გასასყიდ ფასსა.

მეოცდამეთოთხმეტე. იუოს კალატოზების უფროსი, აგრეთვე ქვისა საშენებლისა, კირისა, აგურისა და გაჯისა უფროსი და ფასის დამდებელი.

მეოცდამეთცხმეტე. იუოს ტივის ხის მომტანთა, სახლებისათვის ფიცრებისა, ხუროებისა და დურგლებისა, ხარატებისა უფროსი, და ამას ეკითხებოდეს სადურგლო საქმის გაკეთებისა ხელფასი და სხვა საჭიროება და გასყიდვა მათი.

მეოცმეოცე. იუოს მეჭურჭლეთ, თინისა, ქაშანურისა უფროსი, ამას ეკითხებოდეს უოველი მეჭურჭლის ხელობა, აგრეთვე მექვევრებისა და სხვათა და ესევე დასდებდეს ფასსა უცხო მხრიდასაც მოტანილსა ჭურჭელსა, და ესე გაასყიდვინებდეს.

მეოცმეოცდამეტე. იუოს მხატვრების უფროსი. და ესე დასდებდეს ფასსა კაცთა, სახეებთა ფერადებთა და ვარაყთა! და ამის სიტყვით იმუშავებდენ სხვიდამ მოსულნი მხატუარნი და აგრეთვე აქაურნი.

მეოცმეოცდაოცე. იუოს საზანდრების უფროსი. ამის ხელქვეშ იუოს ქალაქის ზურნა ნადარა და სხვა რაც გასასყიდი საკრავი გამოვა, და აგრეთვე სხვა ქვეუნადან მოსრულნი საზანდრები ამის დაკითხვით იყვნენ აგრეთვე შინაურნი.

მეოცმეოცდამესამე. იუოს ყაზაზების უფროსი, ესე მისცემდეს რიგსა ყაზაზთა, ძაფისა, ბაბთისა დაზორნისასა და ფორთა; აგრეთვე სხვათა, ხელსაქმეთა და აგრეთვე საბღების მკრეხელთა.

მეოცმეოცდამეოთხე. იუოს ქურდების უფროსი სახითა ამით: უკუთუ მოიპაროს ვინც რამ რა, და თუ იპოებს, გარდახდება იმ ქურდსა ვითარცა წესაა, და თუ ვერ იპოებს, შევიდნენ და შეხვეწნენ დამკარგველი იმა ქურდისა უფროსსა; იგი ეძიებს, და ოდეს უპოოს, მისცენ თუმანზედ საპოვნელი ათი-შაური. და ესე განუყოფს ფულსა მას აღებულსა ქურდებისა, და ამით უფრო იპოება. ხოლო ეს ქურდების უფროსი, ვითარცა მღვდელი. აგრეთ ვერ გაამხელს მომპარავსა, და ამით უფრო იპოება დაკარგული საქონელი; და ეს უნდა იუოს სარწმუნო კაცი, დაფიცებული, რომ, რაც ქურდთ მიუტანონ ის ნივთი არ დამალოს.

აგრეთვე იყვნენ ხვის ბერნი, ქურდებისა და ავკაცთა ქართლსა კანეთსა შინა გარდამხდევნებელი. ჯარიმათი და ესენი მიაბარებდენ ნარბევთა ნარბევთა მათთა ხაზინადართა და ანგარიშსაც განუწმენდნენ.

(შემდეგი იქნება)

პასუხი მ. ალექსი გიორგაძეს.

„ივერიის“ მე-№ 44-ში ჩვენ ვკითხულობთ შემდეგ წერილს მ. ა. გიორგაძისაგან ვაგზაენილს:

კვადის № 9-ში დეკ. დ. ღამბაშიძე ტეისაგან დუკებს, წატომ ქუთაისის სასწრაფო სკოლის მოსწავლეებიც არ გამოტყავთ კვადისაზე სატელეფონო უნდა მოკახსენეთ მ. დეკანოზს, რომ ამ სკოლის მოსწავლეებმა სსკებზე ნაკლებად არ იციან სატელეფონო გალობა, მაგრამ, მე, აქაური გალობის მოსწავლეები, კვირა-უქმით ვაღდებულები ვარ, ვასრულებდე მღვდელთმსახურებას საქალბო წმ. ნინოს სასწავლებლის კვადისაში და ამ მიზეზისა გამო უოკეტოვის ვერ გამოგვავს მგალობელთა გუნდი სატელეფონად, ხოლო ხანდახან-ხან-კი ინსპექტორის განკარგულებით გამოგვიგონო მასობელ კვადისაზე და გალობით.

ჩვენ ძლიერ გვაკვირებს მ. ალექსი გიორგაძის პასუხი, რადგან მის შესახებ არც ერთი სიტყვა არ გვითქვამს, და ვერ ვაგვიგია, თუ რასთვის შეუწყუხებია თავი პასუხის წერისათვის? მართალია, მამა ალექსი გიორგაძე ასწავლის რუსულ გალობას ქუთაისის სათავად-აზნაურო სასწავლებელში, მაგრამ ქართული გალობის სწავლებას როგორ შეიძლება ის, როცა ეს გალობა თვითონაც არ იცის! მ. ა. გ—ძე არას საღმთო სჯულის მოსწავლეები ქუთაისის დედათა სასწავლებელში და მღვდელი ამავე სასწავლებლის ეკლესიისა. ყოველ კვირა-უქმე დღეებში იგი ვაღდებულებია თავის ეკლესიაში სწიროს, ხოლო საღამო დღეებში გაკვეთილებს აძლევს და როდეს შობს იგი იმ თავისუფალ დღეებს, როდესაც «მასს ხსენებული სასწავლებლის ინსპექტორის განკარგულებით დაყავს საგალობლად მოწაფეები მასობელ კვადისაში?» ჰო, ეს შეიძლება მაშინ, როცა ქუთაისის საქალბო სასწავლებლადგან მოწაფეებია დათხოვნილნი. მაგრამ ვკითხოთ მ. ალექსის, განა სათავად-აზნაურო სკოლის მოსწავლენი კი დათხოვნილნი არ არიან ამ დროს? საჭიროა იცოდეს საზოგადოებამ, თუ რომელ მოსწავლელ კვადე-

სიებში აგალობებს ხოლმე მ. ალექსი მოწაფეებს? მართალია, სასაფლაოს ეკლესიაში, ამ დიდ-მარხვის პირველ კვირიაკეში, თავის ნ—ნ წლის მოსწავლეობის განმავლობაში მხოლოდ ორგზას მიუყვანია მგალობლები და უგალობნიათ კიდევ მარტო სერობაზე და ცისკარზე, მაგრამ განა ეს მისი გალობა შეიძლება ქართულ გალობად ჩათვალოს? შეიძლება, მამაო ალექსი, ვაზეთას ვკითხველები დაავიროთ, რომ თქვენ სხვაზე ნაკლებად არ იცით ქართული გალობა, მაგრამ მკვიდრ მცხოვრებთ და ადგილობრივი ეკლესიების კრებულთ ვერას გზით ვერ დააწყებთ, რომ თქვენი გალობა ქართული გალობა იყოს. მოწაფეთა ხნობრივ აღზრდა-განათლებას ის კი არ განამტკიცებს, რომ ზოგ მოწაფე ურალა-ვა გადარჯულებულ კილოზე ორიოდ საგალობელი დაასწავლოთ. საქმე ის არის, რომ სასწავლებლის ყველა მოწაფეებს შეეძლოს გალობა და ყველანიც დაიარებოდნენ ეკლესიაში წირვა-ლოცვის მოსასმენად. მ. ალექსი ბრძანებს: «მე ყოველთვის თავისუფალი არა ვარ და ამიტომ ვერც მოწაფეებს ვაგალობებო». ნუ თუ ამდენი ხნის განმავლობაში ისე ვერ მოამზადეს მოწაფეები, რომ მათ უთქვენოთაც შეეძლოთ გალობა?...
ღიად, ამ შემთხვევაში მოწაფეთაგან გალობის უცოდინარობაზე მეტად სამწუხაროა ჩვენი თავის მოტყუება. ჩვენს დაუღვევლობას, ჩვენს სიზარმაცეს და გულგრილობას ყოველივე საშუალებით ვფარავთ და ამ გვარად ჩვენს თავსაც და სხვასაც ვატყუებთ. ყველაზე უფრო სამწუხაროა ჩვენთვის ამ გვარი სიტყვების მოსმენა საღმთო სჯულის მოსწავლეობისაგან და იმ დროს, როდესაც მრავალნი მოსწავლე-ბელნიც სასარგებლოდ არ რაცხვენ მოწაფეთა ტარებში სიარულს წირვა-ლოცვის მოსასმენად!..

დეკ. დ. ღამბაშიძე.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

23 თებერვალს მათმა ყოველად უსაძღველოდ-
 ხობამ იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა და ალავე-
 რდის ეპისკოპოსმა ბესარიონმა სწირეს ღვანკითის
 ეკლესიაში მათი უვანათლებულობის ალექსანდრე
 ბაგრატიონის სულის მოსახსენებლად. წირვის შემდეგ
 წესი აუფეს გარდაცვალებულს.

სოფელს მათხაჯში, ხონის მახლობლად, დე-
 დათა საფანე დაუარსებიათ. ამ საფანეში შეკრებილა
 48 მონაზონი და თავიანთი მეცადინეობათ შესაფე-
 რად დაბინავებულან კიდეც. სრული იქედია, რომ
 ეს დედათა საფანე უკან არ ჩამოაჩება თეკლათას
 დედათა საფანეს. თეკლათის მონასტერში მშვენიერად
 გაწყობილმა წირვა-ლოცვამ და ქართულმა გალო-
 ბამ ჩვენ გაგვაკვირვა.

თეკლათის მონასტრის ორი მონაზონი დადიო-
 დნენ მონასტრის სასარგებლოდ ფულების შესაკრებად.
 მაქოს ქართველის საზოგადოებას ექვსას მანეთამდე
 შეუკრებია ამ მონაზონთათვის და სხვაგანაც დიდის
 პატივის ცემით ეს მოლოზნები დედებთ. ჭეშპარიტად
 სასიხარულო ამბავია ეს ჩვენს დროში.

ნახარებოვის მონასტრის წინამძღვარი არხიმან-
 დრიტი მ. იონა გადაყვანილ იქმნა გურიაში შემო-
 ქმედის მონასტერში, ხოლო მის ადგილზე დაინიშნა
 არხიმანდრიტი მ. ამბროსი. ჩვენ თვითონ ენახეთ
 ნახარებოვის მონასტერი და მეტის მეტად გაგვაოცა
 ამ მონასტრის სიღარიბემ და სილატაკემ.

პრუსიის სამღვდლოების ჯამიჩები. მთელს
 პრუსიაში არის 8900 მღვდლის ადგილი. ამ 8900
 მღვდელში 21 ნაწილს ეძლევა თითოას წელიწადში
 10,000 მარკა (4,000 მ.); 17 ნაწილს თათაეულს
 არა ნაკლებ 720 მანეთისა.

პრუსიაში წერა-კითხვის უკადინართა რიცხვთ-
 თან-და-თან მცარდება. 1882 წელში 1000 ჯვარდა-
 წერილში მხოლოდ 39 კაცმა და 59 ქალმა იცოდა
 წერა, რომ ჯვარის წერის საბუთებზე ხელი მოეწე-
 რათ, — 1893 წელში კი 1000 ჯვარ დაწერილში
 მხოლოდ 15 კაცმა და 24 ქალმა არ იცოდა წერა-
 აგრეთვე ჯარში გაწვეულ პირთა შორის წერა-კით-
 ხვის უკადინართა რიცხვს შესამჩნევად უკლია. წი-
 ნეთ 1000 კაცზე ოცმა არ იცოდა თურქე წერა,
 დღეს კი 1000 კაცზე სამმა არ იცის წერა-კითხვა.

საერო განათლების საქმე ჩრდილოეთ ამერიკაში.
 საზოგადოების სკოლების შესანახავად მთავრობას
 დაუხარჯავს 1893 წ. 163,559,016 დოლარი, (200
 მილიონი მან.). ეს ფულები დახარჯულა მარტო პირველ
 დაწყებით და ზოგ უმაღლეს სასწავლებლებს შესა-
 ნახავად. გარდა ამ ფულებისა დიდ ძალი ფულით
 ინარჯება ეკლესიების საზოგადოებათა და კერძო
 პირთაგან სხვა და სხვა სასწავლებლებზე, განსაკუთ-
 რებით უმაღლეს სასწავლებლებზე, რომელნიც
 კერძო პირთა საშუალებით ინახებიან. ჩრდილოეთ
 ამერიკაში საზოგადო სკოლებში მოსიარულე ყმა-
 წვილების რიცხვი 1893 წ. ყოფილა 14,165,152,
 — ამათში 402, 189 ყმაწვილი სწავლობდნენ საშუალო
 და მოსამზადებელ სკოლებში, ხოლო 187, 682
 ყმაწვილი დადიოდა უნივერსიტეტებში და ტენსო
 ლოგიურ სასწავლებლებში.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილზნეობაზე.

ს ს მ ვ რ ე ბ ბ

ღირსისა და ღმერთ-შემოსილისა მამისა ჩვენისა
ვიოზრბი მთაწმინდელისა,

საღმრთო წერილის ქართულს ენაზე მთარგმნელისა,
ათონის ივერიის საყვანის კტიტარასა და სწულადად ივერიის
კანმანათლებელისა.

ერთხელ ძილში მარიაშმა იხილა ბრწყინვალე და ღიადრთ შემოსილი კაცი, რომელმაც რქვა მარიაშს: „აი დაგებადებათ თქვენ ძე, რომელიც აღრჩეულია ღვთისაგან; შესწირეთ იგი მეუფესა ქრისტეს თქვენი აღთქმისა მებრ და დაარქვით მას გიორგი“. მარიაშმა, გამოიღვიძა თუ არა, ეს სიზმარი სხარულით უანბო თავისს მეუღლეს. ორთავემ ცრემლით მადლობა შესწირეს უფალს და ელოდნენ სიზრმის აღსრულებას.

ცტრა თვის შენდევ, 1014 წ., დაებადათ მათ საღმრთო და ღვთისაგან აღრჩეული ყრბა, აღთქმული საუნჯე ივერიის ეკკლესიისა. წმ. ნათლისღების დროს მშობლებმა, თანახმად სიზრმის დროს ბრძანებრსა, ყრმას სახელად გიორგი უწოდეს, რაიცა ნიშნავს: მიწის მუშაკს. მარტლაც, ამ საღმრთო კაცმა განამშენა ივერიის ეკკლესია თავისი სწავლით, მოღვაწეობით და ნაწერებით. ყმაწვილი იზრდებოდა სულს წმდის მადლით, როგორც სხეულით, ისე სულით და პატარაობიდანვე აღვისილი იყო ღვთისის შიშით და სიყვარულით.

როცა გიორგი შვიდი წლისა შეიქნა, მშობლებმა აღასრულეს ღვთისადმი მიცემული აღთქმა, იგი მისცეს იმავე მონასტერში, სადაც იზრდებოდა მისი და. ყმაწვილი იზრდებოდა მონასტერში და

სწავლობდა საღმრთო წერილს თავისი დის თეკლესაგან.

გიორგი მეტად მშვენიერი პარისახისა და აგებულობისა იყო. მან სამი წელი იცხოვრა მონასტერში, სულ ათი წლისა იყო, როცა იგი თავისი მახვილგონებით და კუთით აკვირებდა ყველას. გიორგის ნიჭი აკვირებდა როგორც შინაურებს და მონათესავეთ ისე იმ პართ, რომელნიც მასს იცნობდნენ.

გიორგის ჰყავდა ორი ბიძა, რომელნიც მის მამაზე უხნესები იყვნენ. იგინი იყვნენ ღვთის-მონაშნი და მოსაგნნი. უმფროსი იყო გიორგი, რომელსაც მწერალს უწოდებდნენ, ვინაიდან ოდესმე მწერალთ უხუცესი ყოფილა მეფისსასახლეში; ხოლო უნცროს საბას ეძახდნენ.

ორივენი სცხოვრებდნენ ხახულის მამაკაცთა მონასტერში დღის თანხმობით, ვინაიდან იგინი დაჯილდოებულნი იყვნენ როგორც გარეგანი სიმდიდრით, ისე სულიერად.

როცა ამ ღვთის-მოსაგნმა მღვდელ-მონაშენებმა შეიტყვეს თავიანთი ძმისწულის კეთილი თვისებანი, მათ ხახულის საგანიდან მისწერეს თავიანთ ძმას იაკობს, რომ მას დაუყოვნებლივ გაეგზავნა ან თავათ მიეყვანა მათთან მონასტერში თავისი შვილი გიორგი. იაკობმა დაუყოვნებლივ აღასრულა ძმების ნება და თავისი ვაჟი წაყვანა ხახულის მონასტერში. იქ მივიდა თუ არა, პირველად იაკობმა თავისი ვაჟი შეიყვანა ყოვლად წმიდა ღვთისმშობლის ტაძარში და ჩააბარა იგი ღვთისმშობელს, შემდეგ ჩააბარა გიორგი ძმებს და თავის სახლში დაბრუნდა, როცა ნეტარი ყმაწვილის ბიძებმა დაინახეს გიორგის კეთილგონიერება და სინშვიდვ, აღიესენ სიხარულით და მადლობდნენ ღმერთსა. შემდეგ ბიძებმა ყმაწვილი მიგვარეს მონასტრის წინამძღვარს მაკარის. როცა წინამძღვარმა დაინახა ყმაწვილი, აღიესო სიხარულით და აკურთხა იგი და უწოდა მასს, თავის სულიერ შვილად; შემდეგ ყმაწვილი მიგვარეს საკურთხებლად ერთ დიდ მოღვაწეს ვასილს, ბაგრატის შვილს, დიდ მოღვაწეს და ივერიის ქვეყნის მნათობს. როცა ამ მოღვაწემ აკურთხა ყმაწვილი, შემდეგ იგი მიგვარეს ღვთის-მოსაგ მ. ანტონის, მნათობად წოდებულს, რომელმაც აკურთხა ყმაწვილი და მშვიდობით გაისტუმრა იგი. ამ სახით, როცა ყველა მოღვაწეთაგან გიორგიმ მიიღო ლოცვა-

*) იხ. «მწეგმისს» № 1, 1895 წ.

კურთხევა, ბიძები თავიანთი ძმისწულით შინ დაბრუნდნენ. ღირსნი მამანი, ყმაწვილას ბიძები, რომელთაც განიზრახეს მიეცათ ძმისწულისათვის შესაფერი ქრისტიანობრივ-ზნეობრივი მამართულება, სასარგებლოდ ქრისტეს ეკლესიისა, მიიბარეს იგი ერთს დიდ და მშაკარს შოლვაწეს, ილარიონ თულავეს, ანუ თულალელს, რომელიც ბრწყინავდა როგორც ცხოვრებით, ისე უმაღლესი სულიერი განათლებით. ამ მოხუცებულს ჩააბარეს ყმაწვილი. მოხუცმა ღვთის განგებით შეიტყო, რომ ეს ყმაწვილი შემდეგში შეიქნებოდა ეკლესიის მშენებელი, მიიღო იგი და დაუწყო სწავლება. გიორგი დიდის წარმატებით სწავლობდა საღმრთო წერილს, საეკლესიო გალობას, ბერძნულს ენას, ფალოსოფიას, რიტორიკას და ეკლესიურ ყოველივე წესებს და ყველა თავის ტარებს ჯობნიდა მახსოვრობით და ჭკუით. რაც კი რამ წიგნი მოიპოვებოდა იმ დროს ეკლესიაში, არც ერთი წაუკითხავი არ დაუტოვებია გიორგის. უმეტეს თავის ყურადღებას გიორგი აქცევდა ძველსა და ახალ აღთქმის ისტორიების შესწავლას.

ფეროზმა, ვასილი ბაგრატიდის დას ქპარმა, თავისი მეუღლით, რომელიც გამოჩენილი იყო თავისი ქველმოქმედებით, განიზრახეს მოენახათ ღვთის მოშიში და კეთილ ცხოვრების კაცი, რომელსაც შესძლებოდა მათი ხელმძღვანელობა სულიერს ცხოვრებაში და განუმორებელივ ცხოვრება მათთან. ცოტა ხნის შემდეგ, ორივენი დათანხმდნენ აყვანათ ზემოხსენებული გიორგი მწერალი, ნეტარი ყმაწვილის ბიძა, რომელშიაც ნახეს სასურველი საუნჯე, ამის შემდეგ დაუწყეს თხოვნა და ხეწნა, რომ გიორგი მწერალი დაბინავებულიყო მათთან და მათი ხელმძღვანელი ყოფილიყო. ბევრი თხოვნის შემდეგ, და ბოლოს, მოხუცი დათანხმდა და წავიდა მათთან, ფეროზმა და მისმა მეუღლემ ყოველთავე საქმე, როგორც სასულიერო, ისე შინაური ჩააბარეს მოხუცებულს. როცა მოხუცი ხახულის მონასტრიდან ფეროზის სახლში წავიდა, თან წაიყვანა თავისი ძმისწული გიორგი. ყმაწვილი თავისი ბიძის ნუგეში იყო ყოველივე საქმეში, ვინაიდან ბიძა მისი ძლიერ მოხუცი იყო.

როცა კეთილმასახურმა მეუღლეებმა დაინახეს ყმაწვილის მართებულობა, გაეხარდათ, და ფეროზის მეუღლემ კიდევ იშვილა იგი; ყმაწვილი კარგა ხანს

დარჩა ამ კეთილმასახურ პირთა სახლში. ცოტა ხნის შემდეგ, მეფის ვასილი ეულგაროკტანის ბრძანებით, ფეროზს თავი მოსჭრეს ცილის წამებობა გამო, ვითომც მან უღალატა თავის ხელმწიფეს (უნდა შევნიშნოთ, რომ იმ დროს თრაქლეთის მაზრა ბიზანტიის გავლენისა ქვეშე იყო), ხოლო მისი მეუღლე, ხელმწიფას ბრძანებით გაგზავნეს კონსტანტინეპოლში, სადაც იგი დარჩა თარქეტი წელიწადი. საბერძნეთის სამეფოს სატახტო ქალაქში გიორგის დედად წოდებულმა მიიბარა ყმაწვილი ფალოსოფიის და რიტორიკის სასწავლებლად საერო მსწავლელთა კარა, არამედ წმ. მამებს, რომელთაც საფუძვლიანათ იცოდნენ ეს საგნები და მასთან შესანიშნავნი იყვნენ ქველმოქმედებითა ცხოვრებით. ამ სახით თარქეტი წლას განმავლობაში გიორგი დიდის ბეჯითობათ სწავლობდა ყველა მეცნიერებას და თავისი ნიჭით აკვირვებდა თავის მასწავლებლებს.

თორმეტი წლის შემდეგ, მეფის ოფიციალურად ბრძანების ძალით, ფეროზის მეუღლე, ქერივი, დაბრუნდა უკანვე საქართველოში, თავის მამულში, თვარნათაში თრილეთში, და თანვე წამოიყვანა გიორგი. აქ ყმაწვილმა შეიტყო, რომ დედა-მისი გარდაცვალებულიყო, ხოლო მამა-მისი, როგორც ძლიერ მოხუცი და დასუსტებული, სცხოვრებდა თავის ძმასთან გიორგისთან თვარნათაში. ყმაწვილი წავიდა ხახულის მონასტერში თავის ბიძასთან საბასთან და, როცა ის შნ წლის შეიქნა, ბერად აღიკვეცა. თუქცა პატარაობიდანვე იგი ნამდვილი ბერივით ცხოვრებდა, მაგრამ აქამომდე არ იყო მონაზვნად აღკვეცილი. იგი აღკვეცა ბერად ხახულის მონასტრის მოღვაწეთა მეუღბნოვმ და მშვენებამ, ფრიად მოხუცებულმა, ნეტარმა ილარიონ თულავემა, რომელიც პირველად, როგორც ნათქვამია, გიორგის მასწავლებელი იყო მონასტერში შესვლის დროს. ეს მოხუცებული იყო პირველი მისი მასწავლებელი და კეთილი ცხოვრების მაჩვენებელი. მალე ამების შემდეგ ბერმა გიორგიმ განიზრახა პალესტინის წმიდა ადგილებს თავყვანის საცემლოდ გამგზავრება. ასეთი განზრახვა აღიძრა მასში თვით ღვთის განგებულებით. თვით ღმერთი ხელმძღვანელობდა და იფარავდა ივერის მომავალს მნათობს იერუსალიმისაკენ მოგზაურობის დროსაც.

როცა ღირსი გიორგი იერუსალიმში მივიდა, მან დიდა მოწიწებით თავყვანი სცა ყველა წმიდა ადგილებს. იერუსალიმში გიორგი ცოტა ხანს დარჩა,

შემდეგ უკანვე დაბრუნდა და ხელახლად თავის მასწავლებელ მოხუც გიორგისთან მივიდა. ცოტა ხნის შემდეგ მოხუცმა ჩააბარა გიორგის საღმრთო წერილის წიგნები, ბერძნულს ენაზე ნაწერნი და სთხოვა ამ წიგნების ბერძნულიდან ქართულს ენაზე თარგმნა. ღირსი გიორგი უფარობდა თავის თავზე ისეთი ძნელი მოვალეობის მტკიცებას, როგორც იყო საღმრთო წიგნების თარგმნა. მან მიუგო მოხუცს: მაშაო, არ შეიძლება ასეთი საქმის აღსრულება ზოიხხოვით ჩემგან. ასეთი საქმე შეშვენის ღვთის მოშიშთ და ბრძენ პირთა, რომელნიც მზგაენი იყენენ ჩენი წმიდა მასწავლებლის ეფთიმისა!. ამაზე მოხუცმა უპასუხა გიორგის: «ჩემო შვილო, რგი, რომელმაც ის წმიდა მამა რამდენიმე გზით სიკვდილისაგან დაიფარა, მისცა მას ნაჭი ენათა ცოდნისა და დეთის შემწკობით წმ. ექეთიმემ საფუძვლიანად შეისწავლა ქართული ენა და შემდეგ ამ ენაზე თარგმნა საღმრთო წერილი, იგივე ღმერთი შეგეწევა შენ საღმრთო წერილის გადათარგმნაში, ვინაიღვან ღმერთს უყვარს და სწყალობს ჩენს ხალხს, ხოლო ჩენ კი შევეფერებით წმ. ექეთიმეს, რომ მან შემწეობა აღმოგჩინოს შენ მისგან დაუსრულებელ საქმის დამთავრებაში.

(შემდეგი იქნება)

შეწირულებანი.

დავით ადმაშენბეგაის სასოფლათს სამღვდელთს გასანახლებლად და წმ. მოწამეთა დავით და კონსტანტინეს კუბოს მოსახოებლად ჩვენ მივიღეთ შეწირულება თავადი დიმიტრი მაყაშვილიდან რამე მანეთი.

თ. თავადი აბრამ იაგორის ძის ვაჩნაძისაგან და მათი მეუღლის ბარბარესაგან სამა მანეთი.

თ. ზაალ მაყაშვილისაგან ერთი და ქალბატონის სოფიო ზაქარიას ასულის მაყაევისაგან ერთი მანეთი.

და სულ შვიდი მანეთი. ამ ფულებისა იყო ღღემლის 3212 და ამ შეიღი მანეთით იქნება 3219 მან.

ი ს უ ი ღ ე ბ ა

ქანდაკის ნიშთების მაღაზიაში

ი. მურადოვის—ქუთაისში

უოველკუბრი რვეულები

პირველი ღირსების ასი ცალი ღირს 3 მან.

მეორე » » » » 2 მან.

ატრეთვე სხვა და სხვა ამ გვარი ნივთები ისყიდებთან ფრიალ იფაუდ.

შინაბრსი: რფიციალური განყოფილება: უმაღლესი ბრძანება.—საქარველოს საექსპარნოსოსის სამღვდელთის საცნობელად, სახელმძღვანელოდ და აღსასრულებლად.—ნუსხა სასულიერო უწყებაში მოსამსახურე პირთა, რომელთაც დაენიშნათ პენსია.

ხალიტვანატურა განყოფილება: მაწანწალა მათხოვრები.—ანანურის ტაძარი.—შესანიშნავი ხელნაწერი.—საისტორიო მასალა.—პასუხი მ. ალექსი გიორგაძეს.—ახალი ამბები და შენიშვნები.

სწავლა-ძეგნებება ქრისტიანობრივ საწმუნებებსა და კეთილ ზნეობაზე: ცხოვრება ღირსისა მამისა ჩვენისა გიორგი მოწმინდელისა.

შეწირულება.
განცხადება.